

Kategoria: Polityka Społeczna

Opublikowano: sobota, 07, listopad 2015 23:00

Sylwia Cyrankiewicz-Gortyńska

Odśłony: 1235

Obecne gwarancje prawne dotyczące ochrony praw osób z niepełnosprawnością psychiczną lub intelektualną są niewystarczające i nieskuteczne.

3 listopada br. Rzecznik Praw Obywatelskich złożył do Trybunału Konstytucyjnego wniosek w sprawie zasad umieszczania osób ubezwłasnowolnionych w domach pomocy społecznej.

Z jego pełną treścią można zapoznać się [tutaj](#).

Zgodnie z budzącymi wątpliwość regulacjami ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, osoba z niepełnosprawnością intelektualną lub psychiczną, w zastępstwie której działa jej opiekun prawny, nie ma możliwości kwestionowania orzeczenia sądu opiekuńczego wyrażającego zgodę na umieszczenie jej w domu pomocy społecznej. Ponadto w razie zmiany okoliczności faktycznych (poprawa stanu psychicznego, możliwość skorzystania z opieki innych osób) nie ma też możliwości wystąpienia do sądu o zmianę tego orzeczenia.

Dlatego zdaniem Rzecznika, istniejące obecnie gwarancje ochrony praw osób z niepełnosprawnością psychiczną lub intelektualną należy ocenić jako niewystarczające i nieskuteczne. Niezbędnym wydaje się takie zabezpieczenie praw tej grupy osób, które uniemożliwi arbitralne pozbawianie ich wolności osobistej, zapewni poszanowanie przyrodzonej godności, prawo dostępu do sądu oraz prawo do sprawiedliwej procedury sądowej. Rygor panujący w domach pomocy społecznej w istotny sposób ingeruje w wolność i autonomię decyzyjną umieszczonych tam osób. Mieszkańcy nie mają możliwości swobodnego opuszczenia zakładu, często nie dysponują własnymi dokumentami lub rzeczami osobistymi. Personel domów pomocy społecznej ma możliwość stosowania kar porządkowych oraz decydowania o formach spędzania wolnego czasu, w tym regulowania zasad odwiedzin przez osoby trzecie. Z tych powodów, jedyną przesłanką uzasadniającą pominięcie woli osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej przy podejmowaniu decyzji o umieszczeniu w domu pomocy społecznej może być niezdolność do jej wyrażenia.

- Obowiązujące regulacje prawne oraz praktyka ich stosowania doprowadziły do dwóch negatywnych dla Polski wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który uznał, że polskie instytucje państwowe naruszyły w tym zakresie standardy wynikające z Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Pomimo licznych interwencji ze strony Rzecznika Praw Obywatelskich, jak również organizacji pozarządowych, wyroki te do chwili obecnej nie zostały przez Polskę wykonane – czytamy we wniosku.

Jak wyjaśnia Anna Błaszczak z Zespołu Prawa Antydyskryminacyjnego Biura RPO, ubezwłasnowolnienie nie pozbawia osoby z niepełnosprawnością psychiczną lub intelektualną prawa do wyrażania własnych potrzeb, w tym decydowania o miejscu swojego zamieszkania. Utożsamianie decyzji opiekuna o umieszczeniu osoby ubezwłasnowolnionej w domu pomocy społecznej z realizacją woli tej osoby, zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich, stanowi przykład odpodmiotowienia i instrumentalizacji osób z niepełnosprawnościami, co narusza ich przyrodzoną i niezbywalną godność. Nie można ponadto uznać za sprawiedliwe postępowania, w którym osoba bezpośrednio zainteresowana nie może podejmować osobiście żadnych czynności procesowych, nie ma zagwarantowanej pomocy profesjonalnego pełnomocnika, nie ma prawa do bycia wysłuchaną, nie może zakwestionować zapadłego rozstrzygnięcia, a w razie zmiany okoliczności faktycznych nie jest legitymowana do wystąpienia o jego weryfikację.

Źródło: RPO